

VOORWOORD

DOOR SYLVIA WITTEMAN

Ik ben dol op oude meisjesboeken, vol stoeigrage robbedoezen die hun moeder heel wat te stellen geven met hun ondeugende invallen (en ze heeft het toch al niet makkelijk, met een man die gestorven is in Indië/dienstbode die vals fluit bij het werk/bedlegerig jongste zoontje in Davos/brutale slagersjongen die wéér een lendestuk met te veel zenen heeft gebracht); maar de koningin van het meisjesboek 'voor de betere standen' is toch wel Cissy van Marxveldt, met haar 'Joop ter Heul' als kers op de taart.

Ik ken het zowat uit mijn hoofd, niet omdat ik ooit tot wat voor stand dan ook heb behoord, maar omdat me dat zo heerlijk had geleken, onbekommerd rondravotten met je 'onhandig lange' armen en benen in vieux-rose toiletjes, een beetje tennissen met de andere bakvissen, elkaar 'op taartjes fuiven', een strenge doch rechtvaardige papa ('de Piepert'), een nuffige zus, een paar leraren met koddige bijnamen, en een lieve oude bijlesjuffouw die sterft aan longontsteking; kom daar nog maar eens om.

En dan vervolgens lekker trouwen met een vierkant bekaakte Leo van Dil, na een van de subtielste seksscènes die onze vaderlandse literatuurgeschiedenis rijk is: 'Ik heb nog nooit een man gezoend' (zei ik) en ik bloosde wanhopig. (–) 'O, het hindert helemaal niet, al ben

je onhandig. Kom hier Joop, en wees lief'. Ik legde mijn hoofd op zijn blauwe trui en warempel, ik was lief'.

Ja, dat willen we allemaal wel, ons hoofd op zijn blauwe trui leggen en lief zijn. Maar bij hedendaagse close reading blijkt Leo helaas nogal een klootzak. Hij wordt kwaad over gekookte aardappelen die in de gootsteen zijn gevallen, en hij wordt woedend als Joop, die zich eenmaal getrouwd natuurlijk doodverveelt in dat riante landhuis, wat onschuldig vertier zoekt: 'Als je nu maar eens en voor altijd begrijpt' zei Leo – zijn stem klonk wat hees – 'dat ik het niet meer hebben wil, dat je in het vervolg alleen en stiekem naar de stad gaat en daar rondsjouwt. Heb je dat begrepen?'

Ze leggen het wel weer bij, hoor. ('s avonds heeft Leo me op zijn knie gezet en gezegd 'zullen we nog even over vanmiddag praten, vrouwtje?') Leo legt Joop uit dat er al gauw sprake zal zijn van 'een klein mensje dat je hier de hele dag nodig zal hebben' en klaar. Let wel, Joop is dan 19 en Leo is, zo blijkt bij ongelovige navor-sing, 24.

Waarom is dit eigenlijk zo leuk om te lezen? Omdat Cissy van Marxveldt heel geestig kon schrijven. Ze be-kijkt het leven van haar stand, door de ogen van Joop, met frisse ironie: 'Lotte stond voor een nijlgroene canapé in een nijlgroene japon met een nijlgroene glim-lach – tenminste, ma zei, 't was nil-de-vert, of vert-de-nil [dat laatste. S.W.] – aan de arm van H. de Wilde met de meestertitel en een lorgnetje. (–) Lotte deed erg in-zwijmvallerig. Hoe iemand toch iets kan vinden aan een meisje, dat altijd op apegapen ligt, snap ik niet.'

Een nijlgroene glimlach! Om zoiets vergeef je Joop op slag die enge Leo. En lees je dat boek nu nog met evenveel plezier als de meisjes van 100 jaar geleden.

HOOFDSTUK 1

Lieve Net,

Ik heb verschrikkelijk lang zitten piekeren voor ik werkelijk van stapel gelopen ben met dit epistel, want Julie zei, dat je nooit een brief met ik mag beginnen. Julie denkt altijd vreselijk na over zulke dingen; Kees zegt dat ze er een gewetenszaak van maakt. Ik vind het mal, zie je, maar nu ik 't toch gehoord had van Julie, wou ik wel eens voor de verandering comme-il-faut zijn. En zo gek zeg, ik wist hopen aanheffen, maar ze begonnen allemaal met ik. Enfin, nu weet je het toch, dat ik weet, hoe het hoort. Wat een gezeur, hè? 't Kan jou immers ook niets schelen. Nou, daar gaat-ie-dan-inderdaad! Ik vind 'inderdaad' zo'n prachtig woord, net als 'niettegenstaande'; 't vult zo heerlijk in een opstel. Ik werk er altijd mee waar ik maar kan, en 't is heus aan te bevelen.

Jouw laatste brief ligt verkreukt en wel naast me; o zeg, daar is nog een hele roman aan verbonden. Ja, 't spijt me geweldig, maar hij is verloren geweest. Nu net een week terug. Toen ik 't merkte 's avonds, versteende ik gewoonweg, want er stond nogal veel in van jou en Jaap, hè? Ik wist zeker, dat ik hem op school had laten liggen, op de bank. Pop Helmer had hem onder geschiedenis gelezen. En hij slingerde daar maar zo open en bloot alsof het een opstel was – ik zag hem liggen en ik

heb er de hele nacht van gedroomd. De volgende morgen tuimelde ik gewoonweg het lokaal binnen, en – Net, hij lag er nog! Juffrouw Soetendal – die hebben we nu voor Duits, we noemen haar Zuurtje, omdat ze zo azijnachtig is – deed net, alsof ze niets gezien had. Maar ik weet zeker dat ze hem gelezen heeft, want ze keek af en toe zo ijzig naar me.

't Is op het ogenblik een saaie pan op school en 't duurt nog drieënzestig dagen voor het kerstvakantie is. Maar weet je wat moppig is? We gaan een club oprichten van de leukste meisjes uit de klas. Kees zegt, dat het een kinderbeweging wordt. Wat een onzin, hè? Als ik nu maar lid mag worden van pa, ik heb 't nog niet gevraagd. 'k Ben zo op het nippertje overgegaan naar de derde, en daarop zit pa nog maar aldoor te hameren, inplaats dat hij blij is dat ik er nog gekomen ben.

Ik werk nu met Pop samen, de éne week bij mij, de volgende bij haar. Pop is een knapperd, die waaien de lessen zo maar aan, ze doet er haast niets voor. En ik zit te pompen en te stampen en 't geeft geen zier. Ik schijn geen geheugen te hebben, alleen voor nonsensdingen, zegt pa. Weet je als ik soms naar Julie kijk, dan word ik razend. Die is nu achttien geweest en draagt zijden kousen en alle kleuren zijden ondergoed en pyjama's. En die laat alles maar waaien nu ze van school af is. 's Middags gaat ze met ma boodschappen doen, en dan tea-en ze ergens, met de nodige zaligheden erbij natuurlijk, en ik heb net zakgeld voor vijf taartjes, en dan moet ik er ook nog mijn haarlinten van kopen en mijn schoenveters. Pa is zo wonderlijk in die dingen. Hij moest eens weten, dat Julie een risje valse krullen op haar achterhoofd speldt. Ik vind het ook flauw, zie je; stel je voor dat ze gaan bungelen of wegwaaien, ik zou me geen raad we-

ten bij het tennissen en zeilen. O zeg, ik mag ook niet meer tennissen van pa, niet eerder dan volgend jaar met de grote vakantie, en als ik blijf zitten, helemaal niet meer. En Julie, die kan er haast niets van, en die fietst, nu nog, elke zaterdagmiddag naar het veld met een racket onder haar arm. Wil je wel geloven dat ik Julie niet uit kan staan af en toe? En als ik eraan denk dat ze zich nog eens verloven zal, griezelt ik al. Want Pops zuster Betty, die was werkelijk leuk, en die is nu een paar weken verloofd, maar Pop zegt dat er geen huis meer met haar te houden is, zo stelt ze zich aan. Wat zal Julie dan onuitstaanbaar worden. Inderdaad! Daar hoor ik haar net thuiskomen; nu vraagt ze me aanstonds of ik haar fiets wil schoonmaken voor een dubbeltje. Maar ik doe 't niet, want het was kliederig op straat. Nu, bonjour hoor. Schrijf je me weer gauw? Ook de groeten van Pop. En 'n poot van je
Joop

p.s. Je vraagt me, of er nog veranderingen op school zijn. Niets hoor. 't Is 't ouwe stelletje, en elke dag hetzelfde. Brrr. 'k Ga mijn aardrijkskunde leren. We werken nu met blinde kaarten, en als ze me Limburg voorleggen en ze zeggen dat het Azië is, dan geloof ik het ook. Dáág.

Lieve Net,

Wat leuk zeg dat je me zo gauw hebt teruggeschreven. Ik kon werkelijk niet eerder schrijven, hoor. Want ik heb het zo druk tegenwoordig. En ik heb je zoveel te vertellen. Je weet 't, hè, van de h.b.s.-club van ons. Nou, ik mocht geen lid worden natuurlijk. Kees zegt, dat pa bang is, dat ik een fuifnummer zal worden. Stel

je voor, er is voor mij nogal wat te fuiven. Ik was woest op pa, en ik zei, dat ik nachten zou willen blokken om toch een goed rapport te krijgen. 'Ja, en je gezondheid bederven,' zei pa. Pop vond het ook lam voor me, dat snap je. En weet je, nu ben ik toch lid geworden, geheim lid. Eens in de week hebben we een clubavond, dan bij die en dan bij die. Bij mij kan 't niet natuurlijk, maar dan doen we 't bij Pop, en betaal ik de koekjes en zo. Pop is zo heerlijk vrij, ze letten nooit op haar; ik geloof, dat ze best een hele nacht op het dak zou kunnen zitten, en dan zouden ze 't bij haar thuis nog niet merken. Ze heeft ook zo'n leuke eigen kamer, alles wit en blauw, en ik zit altijd maar met Julie opgescheept. Ik kan niet eens 's avonds een boek in bed lezen, want dan wil ze het licht uit hebben, en ik word wel eens midden in de nacht wakker, en dan ligt zij te lezen bij een kaars. Daar heeft ze dan een hele rommeltoren omheen gebouwd van schoenendozen en weet ik wat al meer. Dat is voor 't licht, zie je, dat pa het niet merkt.

't Klinkt interessant, hè, geheim lid. Maar 't is toch ook wel een beetje angstig. Ze vinden me allemaal een kraan, dat ik het durf buiten pa om, want ze kennen pa van gezicht. En je hoeft hem alleen maar aan te zien, om te weten hoe hij is. We hebben nu twee avondjes gehad, een bij Pien Greve en een bij Connie Raland. Het avondje bij Pien was heel leuk, dat viel net in mijn week bij Pop. Bij Connie was 't de volgende week, toen Pop bij mij werken moest. Ik verzon maar, dat ze zo'n pijn in haar voet had en of ik naar haar toe mocht. Ik zei 't aan tafel, en 't was zo griezelig, want pa keek me zo recht aan, en Kees hoestte verschrikkelijk hard. Ik een kleur als een boei natuurlijk. Toen vroeg pa me welke lessen we de volgende dag hadden. Ik wist het nog net, aard-

rijkskunde en Frans en natuurkunde. 'Goed,' zei pa, 'als je thuiskomt dan zal ik eens zien wat je hebt uitgevoerd zo'n hele avond. Ik houd er eigenlijk niet van, dat gewerk van meisjes onder elkaar.'

Ik voelde me steenkoud worden, en gelukkig zei ma toen, dat Pop zo vlug was en zo'n goede invloed op me had. We hebben er bij Connie om gestikt om die goeie invloed van Pop. Maar 't is toch wel lam, zie je, al dat gedraai. Je hebt er niets aan, want bij Connie heb ik de hele avond in de badkamer zitten leren. Af en toe kwam er eens een naar me kijken met een kopje thee of een koekje en dan zeiden ze 'sterkte' of 'hou-je-maar-taai', of 'kom je nu haast?' We zijn met z'n zevenen en 't is werkelijk 'n leuke bende. Ik hoorde ze af en toe gieren in de badkamer, want Connies kamer is er vlak bij. Wat word je daar balorig van. Om negen uur kwamen ze mij met z'n allen halen en zeulden ze me naar binnen. Ik mocht het lekkerste taartje uitzoeken, en ik kreeg de grootste kop chocolade. En Pop voedde me en Connie stopte mijn voeten in zo'n zalige ijsberen zak. Toen kwam ik weer een beetje bij. Om tien uur rende ik naar huis, en zeg, toen ik voor mijn deur stond en al gebeld had, miste ik opeens mijn boeken. Die lagen nog bij Connie in de badkuip. Wil je wel geloven dat ik door de stoep heen zonk?

Ik zag pa z'n gezicht al; 't was net of ik het met opzet gedaan had. Ik vergat opeens alles wat ik van Afrika geleerd had, en ik keek zo versuft naar Mina, die me opendeed, dat die het uitschaterde en 'gompie' zei. Dat zegt Mina altijd, en ik heb er al heel wat standjes voor gehad, want ik neem zo gauw wat over, zegt pa, altijd het slechte, en dan gilde ik ook om de haverklap 'gompie'. 't Is nog eens een eenweekse bevlieging op school geweest,

want de meisjes vonden 't ook wel moppig. En Net – je rilt toch met me mee, hoop ik – er was visite! De Boomen waren er met Lotte. Ik had ze kunnen zoenen, alle drie, Pa Boom 't liefst op zijn kale kruintje. Kees zat weer zo mal naar Lotte Boom te staren, – hij vindt haar knap nota bene. Je hebt haar toch verleden jaar ook gezien, hè? Ik vind niets aan zo'n pierewietgezicht, en jij? Ze draagt nu d'r haar zover over de oren, dat je maar een derde van haar gezicht ziet. Enfin, daar is ze niet minder om. Ik stoof naar binnen zeg, en ik riep al bij de deur 'daag!'

'Niet zo luidruchtig,' zei pa. 'Ik zou maar gauw naar bed gaan, 't is al over tienem.'

'Ja, 't wordt onze tijd,' zei ma Boom en deed alsof ze wilde opstaan. Kind, ik bibberde opeens weer, en ik zei maar gauw in 't wilde weg 'nàacht', en ik durfde niet eens meer denken aan de zalige schuimpjes, die ik zag liggen. Ik lag in drie minuten in bed, en als je me gezien had, ik sliep na een halve seconde. Maar niet heus! 't Duurde nog wel drie kwartier, voor ik de Boomen hoorde wegtrekken. Wat had ik een schuimpjes kunnen eten in die tijd!

Mijn boeken hebben nog een week bij Connie geslingerd, want we vergaten ze allebei. En voor mijn aardrijkskundebeurt heb ik een twee gehad. Nu weet je al weer wat. Ik heb deze brief in mijn Duitse thema's liggen; als ik wat hoor, dan ga ik gauw met mijn vertaling door. Zo iets maakt Julie nerveus, zegt ze. Idioot, hè? Leuk, dat je met Jaap fietsen mag. Stel je voor als ik eens zo iets begon, ik geloof dat pa me in de boeien sloot. Nu, bonjour hoor.

Joop

Onze club heet de Jopopinouloukicoclub. 't Heeft wel iets van kliklaktoriklontje, hè? Maar 't zijn de beginletters van onze namen. We wisten niets anders. Dààg!

Lieve, beste Net,

Ik heb nog wel niks van je gehoord, maar toch grijp ik alweer naar de pen. Zo schrijft Mina's galant. Ze heeft me eens een brief laten lezen. Toen had ze het afge maakt, zie je, en schreef hij haar: 'Hierdoor deel ik u mede, alsdat ik toch weer de pen heeft gegrepen.' 't Was een ontzettend ontroerende brief, en nu is 't weer aan. Wat heeft zo'n Mina toch een wonderlijk leven, hè? Maar wij hebben 't ook jolig op school tegenwoordig. Je moet weten, dat we in de kerstvakantie een algemene clubfuif houden. Vind je dat niet schitterend klinken? Pop heeft het bedacht.

De vader van Loutje de Poll heeft een jongensinstituut. 't Is zo'n aardige man, helemaal niet streng, dat verwacht je anders wel, hè? van zo'n institutenbaas. Nu mogen we in de vakantie een van zijn lokalen hebben, en vragen wie we maar willen. Dan houden we voordrachten en er wordt piano gespeeld en later dansen we. Ik zit er al heerlijk 'geheim' voor te leren, op school natuurlijk, want anders heb ik geen tijd. 't Loopt nu ook tegen Sint, en ik heb Pop beloofd, dat ik al haar Sintversjes zal maken. Pa is twee weken naar Engeland voor zaken, en die Julie doet nu zo raar. Bij alles zegt ze tegen mij: 'Kind, waar bemoei je je mee?' En dat klinkt zo verachtelijk en daar word je dan wel eens kriegel van.

Ik ben, nu pa weg is, natuurlijk heel genoeglijk naar onze clubavondjes gezeild. Ik heb al een paar keer geprobeerd om het ma te zeggen, maar ma denkt altijd aan

winterhoeden en paradijsvogels en bontjassen, en dan is het zo moeilijk vertellen, dat je geheim lid bent ergens van. Ma zou misschien zeggen: 'Maar kind, dat is prachtig,' en het direct weer vergeten.

Ik weet nog niet hoe het met onze fuif aanmoet. Ik denk, dat ik maar gewoon zal zeggen, dat ik voor een partijtje bij Lou de Poll ben gevraagd. Pa vindt Lou nogal degelijk, omdat haar vader een instituut heeft. En als mijn rapport nu niet al te slecht is, dan mag ik wel. Hoe staat het met het jouwe? Ik heb een heel vernuftig smokkelapparaat uitgevonden, en daarmee hoop ik door mijn repetities te rollen. Ik zit zo akelig alleen op een bank, en nu krijgen we altijd proefwerk links en rechts. Dan moet ik tevoren zeggen wat ik zit te doen. En je zult altijd zien, als je links zegt, dan is het rechtse gemakkelijk, en zeg je rechts, dan ken je alle vragen van links. Ik zal je maar niet schrijven van onze voordrachten, want als je nog komt met Kerstmis, dan is 't een verrassing voor je. Pien Greve, die zo leuk tekent, maakt de programma's.

O zeg, we hebben gisteren op school gestikt. Kitty Franken, die voor me zit, vertelde me onder Frans, dat haar broer een kanarie gekocht heeft met een horrelvoet. 't Werkte al dadelijk op mijn lachspieren, en Kit komt er zo in, dat ze half in haar bank opstaat en me vertelt, hoe het beestje loopt. Nu hebben we voor Frans een leuk mens, streng, zie je, maar toch aardig. Die ziet Kit van die malle sprongen maken, en ze zegt direct, in 't Frans natuurlijk, dat Kit voor de klas moet komen om te vertellen, wat ze allemaal te zeggen heeft. Kit snapte 't niet eens, die is nog slechter in Frans dan ik. Maar ik blies het haar gauw in 't oor en Kit voor de klas!

Daar stond ze. 't Is zo'n leuk type, hè. En ze stak maar